

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № КП-503-10-1
дата 11.02.2015 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО
Изм. №
Регистрационен индекс и дата
01-00-12/15
10.02.2015

ДО
Г-Н ДАНАИЛ КИРИЛОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ
43-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: Законопроекти за изменение и допълнение на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, № 454-01-21 и № 454-01-22, внесени от г-н Волен Николов Сидеров и група народни представители на 27.10.2014 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КИРИЛОВ,

Със законопроект № 454-01-21 за изменение и допълнение на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (в чл. 4 от закона) се предлагат промени в уредбата на правото на гласуване. Правото на глас в местен и национален референдум е обвързано с изискването към датата на насрочване на референдума гражданинът да има основно образование. Предлага се също въвеждането и на задължителното гласуване на местен или национален референдум за всички граждани, които имат това право.

С предложението за въвеждане на образователен ценз като условие за участие в референдум на преден план е поставена нуждата от определена степен на образование и информираност на гражданите, без да се отчита разпоредбата на чл. 42, ал. 1 от Конституцията на Р България, според която: „Гражданите, навършили 18 години, с изключение на поставените под запрещение и изтърпяващите наказание лишаване от свобода, имат право да избират държавни и местни органи и да участват в допитвания до народа.“

Съгласно цитираната разпоредба, всеки гражданин, навършил 18 години и не попадащ в кръга от лица, поставени под запрещение или изтърпяващи наказание лишаване от свобода - има право да участва в допитвания до народа. Това право не може да бъде ограничавано по друг начин или обвързано от допълнителни изисквания, включително от изискването за придобито основно образование. Следва да се има

предвид, че по конституция правото на образование е посочено като основно право. Задължителното образование обаче е обвързано не с образователна степен, а с възраст – 16 години, което изключва въвеждането на изискване за степен на образование като условие за участие в референдум. Подобно изискване би било в противоречие с Конституцията, която и по отношение на участието в допитвания до народа въвежда възрастов, а не образователен критерий.

По отношение на предложението за въвеждане на задължителното гласуване на местен или национален референдум за всички граждани, които имат това право, следва да се има предвид, че не е налице еднозначен отговор за степента на съответствие на това предложение с Конституцията и по-конкретно – доколко конституционното право на участие в допитвания до народа следва да бъде обвързано със задължителното му упражняване, закрепено в закон. Дебатът в обществото не е приключил, а подобно предложение може да бъде подкрепено само във основа на постигнато консенсусно решение, което да стане база за подготовката на ефективни и устойчиви нормативни промени.

Именно с оглед постигането на съгласие по принципните въпроси, всяка инициатива, включително инициативата на народните представители за създаване на нормативни предпоставки, които да активизират гражданското общество, да му дадат възможност по-активно да участва в управлението на държавата и да направят това участие по-осезаемо и реално, е необходима и полезна. Безспорен е фактът, че с изключение на няколко местни референдума и един национален, по-голямата част от които дори не достигнаха до реален резултат, в България прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, макар и гарантирано в Конституцията и уредено със закон – е по-скоро хипотетично. Безспорно е също, че за да се превърне референдумът в една по-често използвана и ефективна форма на управление, е необходимо наличието на работещ закон, който да регламентира и стимулира процесите като същевременно дава всички гаранции за прозрачност и законосъобразност във всеки етап на процедурата.

Въпреки краткия срок на действие на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (обн. ДВ, бр. 44 от 12 юни 2009 г.), са налице проблеми, които изискват решение на нормативно ниво. Не еднократно са повдигани въпроси и са правени предложения, както от страна на политици, така и от неправителствения сектор - да бъде променено изискването за кворум за участие на референдумите. Да бъде намален изискуемият брой подписи, необходими за насрочване на национален референдум по инициатива на граждани. Да се направи допълнителна преценка на предмета на референдумите, както и на ролята на Народното събрание при изпълнение на решенията, взети на национален референдум. Да се преразгледат сроковете и предпоставките за повторно провеждане на референдум по даден въпрос. Да се преразгледат изискванията и реда за участие в референдум и т.н. Тези и други предложения са в резултата от натрупаната, макар и не особено богата, практика по приложението на закона, която сочи, че наред с икономическите и социални предизвикателства за реалното прилагане на пряката демокрация, самият закон поставя пречки, които трябва да бъдат отстранени чрез съответни нормативни промени.

Със законопроекта № 454-01-22 за изменение и допълнение на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление също се правят предложения за промени, които да подобрят уредбата и да съдействат за решаване на част от цитираните проблеми. Предложенията за премахване на долната граница или задължителния брой гласове за обявяване на референдума за действителен, намаляването броя на необходимите подписи за внасяне на предложение за произвеждане на национален референдум, увеличаване на сроковете по процедурата по

вносяне на предложение за референдум и съкращаване на сроковете за инициране на повторен референдум, премахване на забраната за провеждане на референдум по въпроси, уредени в сключени от Република България международни договори след тяхната ратификация, въвеждане на срок, задължаващ председателя на НС да придвижи преписката с предложение за референдум към Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“, ангажиране на националните медии в информационно-разяснителната кампания по съответен референдум по принцип кореспондират с идентифицираните проблеми и биха допринесли за подобряването на уредбата. Доколкото обаче става дума за промени, които касаят определяне на прагове и процедурни срокове, вносителите са предложили изменения на конкретни цифри (брой подписи, необходими за провеждане на референдум и т.н.) – без да се посочва ясен критерий, въз основа на който е изчислена или определена съответната промяна.

Във връзка с горното и предвид изискването всяка нормативна промяна да съответства на общата логика на закона и да е в резултат на широко обсъждане в обществото, считаме, че дебатът по отношение на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление е необходимо да бъде продължен, за да се търси възможно най-широка подкрепа и съгласие по принципните въпроси, които следва да бъдат решени чрез законодателни промени. Само при наличие на такова съгласие ще са налице предпоставки Народното събрание да приеме промени, които качествено да подобрят уредбата на пряката демокрация като се гарантират реалните възможности за пряко участие на гражданите в управлението на страната в съответствие с Конституцията и принципите и целите на закона.

МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО:

